

ÖĞRENME YOLCULUĞU'NDA NELER OLUYOR?

Öğrencilerimiz öğrenme yolculuklarında yol alırken ve her gün yeni bir keşifle okuldan eve dönerken anne ve babalar da bir o kadar meraklı bu yolculukta. “Acaba çocuğum öğrenebiliyor mu, ödev yaparken zorlandığı noktaları daha iyi yapabilir hâle gelecek mi, öğretmenini dikkatli dinleyebiliyor mu?” gibi daha onlarca soru anne ve babaların zihninde önemli bir yer tutuyor.

Çocuklar okulda gün boyunca pek çok yeni bilgi ile karşılaşılıyor. Karşılaştıkları bu bilgilerin kalıcı hâle gelmesi ancak bu bilgiler yaşam deneyimi hâline geldiğinde mümkün olabiliyor. Örneğin çocuklar matematik dersinde gördükleri “toplama işlemi”, markete gidince alacakları bir çikolatanın fiyatını hesapladıklarında deneyimliyor ve böylece toplama işleminin ne anlama geldiğini, hayata nasıl transfer edildiğini kavlıyor.

Hayat bilgisinde öğrendiği “toplu taşıma” kavramını, bir toplu taşıma aracını kullanma fırsatı bulunca anlamlandırabiliyor. Fen bilgisinde öğrendiği “sıvı cisimlerin neler olduğunu”, mutfakta pişen bir yemeğe su eklendiğini gördüğünde, yağmur yağınca oluşan minik derelerin içinden geçerken ayakkabısı ıslandığında keşfediyor.

İngilizce dersinde işittiği yüzlerce yeni sözcüğü, çevresinde yabancı dilde konuşan insanları görerek ve onlarla iletişime geçerek kalıcı hâle getiriyor.

Müzik dersinde gördüğü notaları somut hâle getirebilmesi ancak bir müzisyeni dinlediğinde mümkün oluyor. Kısacası, okulda edinilen her bilgi, işitilen her söz ancak çocuğun öğrenme fırsatlarıyla karşılaşması ve edindiği bilgileri uygulayarak yeni deneyimler kazanmasıyla kalıcı hâle geliyor.

Bilişsel yaklaşıma göre, öğrenme süreçlerinin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için beyindeki bazı bilişsel fonksiyonların uyum hâlinde çalışması gerekiyor. Öğrenme psikolojisi alanındaki öncü isimlerden Luria, etkili bir öğrenmenin bireyde gerçekleşebilmesi için “**Planlama, Eş Zamanlılık, Dikkat ve Ardılık**” isimlerini verdiği fonksiyonlara sahip olması gerektiğini vurguluyor. Luria’ya göre, bu 4 temel bilişsel fonksiyonun uyum hâlinde olması, öğrenmenin çok daha organize ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi için önemli.

Bu fonksiyonların öğrenme süreçlerine etkilerinden kısaca bahsetmek gerekirse; **planlama fonksiyonu** strateji kurabilmemizi, sorunları farklı çözüm yolları üreterek çözebilmemizi, zamanı etkin kullanmamızı, doğru kararlar vermemizi, çalışmalarımızı düzenleyerek organize edebilmemizi ve yaratıcı olmamızı sağlıyor. Bir yere kaç dakikada ulaşabileceğimizi tahminen hesaplamamız gerektiğinde, satın almayı düşündüğümüz bir otomobile karar verirken güçlü ve

zayıf yönlerini karşılaştırdığımızda, verilen bir görevi belli bir süre içerisinde tamamlamamız gerektiğinde **planlama fonksiyonunu** kullanıyoruz.

İkinci fonksiyon olan **eş zamanlılık** ise okuduğumuz bir metinden çıkarım yapabilmemizi, olaylar arasında ilişki kurabilmemizi, analitik düşünebilmemizi, nesnelere konumlarını doğru algılayarak tanımlayabilmemizi (yakınında-uzakta, altında-üstünde, çaprazında-köşesinde vb.) sözcükleri bir araya getirerek cümle/hikâye yazabilmemizi, çizdiğimiz bir resmi anlatabilmemizi, bir adresi tarif edebilmemizi, verilen bir yönergeyi doğru bir şekilde algılayarak uygulayabilmemizi, objeleri çeşitli özelliklerine göre (renk, boyut, şekil vb.) sınıflayabilmemizi ve gördüklerimizi aklımızda tutabilmemizi sağlıyor. Özellikle sağ ve sol beynin birlikte çalışmasını gerektiren faaliyetler sırasında (çizdiğimiz bir resmin hikâyesini anlatmak, notaları doğru bir şekilde okuyarak çalmak vb.) **eş zamanlılık fonksiyonuna** oldukça ihtiyaç duyuyoruz.

Ve **dikkat...** Dört bir taraftan birçok uyarana maruz kaldığımız günümüzde, en çok ihtiyacımız olan fonksiyonun dikkat olduğunu söylesek yeridir aslında. Ortamda bulunan diğer uyarıları göz ardı ederek belirli bir uyarana yoğunlaşmamızı ve bunu sürdürmemizi sağlayan beceri olarak tanımlıyoruz dikkati. Başladığımız bir etkinliği ve bu etkinlikte gösterdiğimiz çabayı sonuna kadar sürdürebilmemiz, sabırlı olabilmemiz ve isteklerimizi erteleyebilmemiz, duyduklarımızdan ya da gördüklerimizden önemli olanlarını seçerek ayırt edebilmemiz ve aynı anda aldığımız birçok farklı yönergeyi rahatlıkla takip edebilmemiz için **dikkat fonksiyonu** büyük bir önem taşıyor. Ve **dikkat fonksiyonu** yeterli düzeyde olmadığına, tüm öğrenme sistemimiz önemli ölçüde etkileniyor.

Ardıllık olarak tanımlanan sonuncu fonksiyon ise uyarıları doğru bir sırayla almamızı, dinlediğimiz ve duyduğumuz bir bilgiyi aklımızda tutabilmemizi, bir hikâyedeki akışı anlayabilmemizi, yaşantımızda olan olayları doğru bir sırayla hatırlayabilmemizi ve aktarabilmemizi, bir matematik probleminde gerekli olan işlemleri doğru bir sırayla yapabilmemizi, bir örüntüdeki kuralı fark edebilmemizi ve karışık olarak verilen parçaları bir araya getirerek doğru bir sıralamayla bütünlük oluşturabilmemizi sağlıyor. Özellikle ritim çalışmalarını, sesleri, okuma-yazmayı öğrenme süreçlerini ve matematiksel becerileri oldukça etkiliyor.

Ardıllık fonksiyonunun ritim algısını önemli ölçüde etkilediğini ve ritim algısı güçlü olduğu takdirde matematikte daha başarılı olabildiğimizi gösteren çok sayıda araştırma bulunuyor. Yani yine oldukça önemli bir fonksiyon diyebiliriz dikkatle birlikte. Bir tekerlemeyi takılmadan söylememiz, günleri karıştırmadan saymamız, beşerli olarak sayabilmemiz, çalan güzel bir şarkıya ayağımızla ritim tutarak eşlik etmemiz... Hepsi **ardıllık fonksiyonumuzun** iyi çalışmasıyla mümkün.

Bu alanların etkin bir şekilde kullanılabilmesini sağlamak ve gelişimini olumlu yönde etkilemek için hem okulda hem de okul dışında uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması önemlidir. Ancak bütün bu bilişsel süreçlerle birlikte, en önemlisi çocuğun bu öğrenme yolculuğunda duygusal olarak öğrenmeye hazır hissetmesidir. Çocuğun zihnini duygusal anlamda farklı şeyler meşgul ettiğinde toplama-çıkarmayı, okumayı-yazmayı öncelikli olarak ele alacağını söylemek gerçekçilikten uzak olacaktır. Öğrenme yolculuğunda işler yolunda gitmediğinde “Eyvah, hemen çocuğuma akademik olarak daha fazla destek sunmalıyım.” demek yerine önce onun iç sesine kulak vermemiz, duygularına temas etmemiz, olup bitenleri anlamaya çalışmamız gerekir. Buralarda her şey yolundaysa sonrasında bilişsel süreçleri ele alabiliriz. Kısacası önce öğrenmeyi etkileyen duygusal süreçlere bakıp, sonrasında bilişsel dünyada neler olup bittiğine odaklanabilirsek çabalarımız boşa gitmeyecektir. Ünlü psikanalist Melanie Klein bu durumu “*Beyin, duygusal bağ kurmadıkça, öğrenme gerçekleşmez.*” diyerek ifade etmiştir. Öğrenmek için çocuğun dış dünyayı merak etmesi, dışarıdaki sosyal hayatın varlığını keşfetmesi ve kendini var edebilmesi için çabalaması gerekir. Bu yüzden çocuğunuzun sizden ayrışmasını ve bağımsız olmasını desteklemeniz, siz yanlarında olmadığımızda problemleri çözebilmeleri için cesaretlendirmeniz önemlidir. Her anını doldurmamak ve sıkılmasına izin vermek ve sıkılma hâlini üretime dönüştürmesine olanak sunmak, çocuğunuzun bilişsel fonksiyonlarını daha etkin kullanabilmesini sağlayacaktır. Anne babaların öğrenme yolculuklarında çocukları cesaretlendirerek eşlik ettiği bir ortamında öğrenme çok daha farklı bir sürece dönüşecektir. Keyifli bir öğrenme yolculuğu dileğiyle...

FMV Özel Ayazağa Işık İlköğretim Kurumu
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi

KAYNAKÇA:

Yrd. Doç. Dr. Tamer Ergin, PASS Bilişsel Müdahale Programı

Meltem Canver Kozanoğlu, PASS Yaklaşımının Öğrenmeye Etkisi